

IV U 152/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2021 roku

Sąd Rejonowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia Andrzej Kurzych

Protokolant starszy sekretarz sądowy Anna Czerniawska

po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 2021 roku w Toruniu na rozprawie

sprawy **M. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o zasiłek chorobowy

na skutek odwołania od decyzji z 1 lutego 2019 r., nr (...) - (...), z 7 lutego 2019 r., nr (...) - (...), z 1 marca 2019 r., nr (...) - (...), z 20 marca 2019 r., nr (...) - (...) i z 15 kwietnia 2019 r., nr (...) - (...)

zmienia zaskarżone decyzje w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej M. P. prawo do zasiłku chorobowego za okres od (...) r. do (...) r.

Sędzia Andrzej Kurzych

UZASADNIENIE

Przedmiotem niniejszej sprawy były odwołania wniesione przez ubezpieczoną M. P. od pięciu decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.: z dnia 1 i 7 lutego 2019 r., z dnia 1 i 20 marca 2019 r. i z dnia 15 kwietnia 2019 r., na podstawie których organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres od (...) r. do (...) r.

W uzasadnieniach zaskarżonych decyzji organ rentowy wskazał, że z analizy konta ubezpieczonej wynika, iż z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej podlega ona dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od (...) r., czyli po dniu, w którym powstały okresy niezdolności do pracy. Zaznaczono także, że z tego samego powodu decyzją z dnia 16 stycznia 2019 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres od (...) do (...) r. Okresy niezdolności do pracy objęte zaskarżonymi decyzjami były zaś kontynuacją okresu niezdolności do pracy, którego dotyczyła decyzja z 16 stycznia 2019 r.

W odwołaniach ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonych decyzji i przyznanie prawa do zasiłku chorobowego za sporne okresy. Wskazała, że decyzją z dnia (...) r. organ rentowy ustalił, że w okresie od (...) do (...) r. nie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. Ubezpieczona złożyła odwołanie od tej decyzji. Wymienione na wstępie decyzje pozostawały, w ocenie ubezpieczonej, w związku z decyzją z dnia (...) r., a zatem konieczne było ich zaskarżenie.

W odpowiedziach na odwołanie organ rentowy zaprezentował taką samą argumentację jak w zaskarżonych decyzjach.

Odwołania od decyzji z dnia 1 i 7 lutego 2019 r. i z dnia 1 marca 2019 r. zostały zarejestrowane pod sygnaturą IV U 152/19, odwołanie od decyzji z dnia 20 marca 2019 r. pod sygnaturą IV U 194/19, a odwołanie od decyzji z dnia

15 kwietnia 2019 r. pod sygnaturą IV U 249/19. Wymienione sprawy zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod sygnaturą IV U 152/19.

Postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2019 r. postępowanie zostało zawieszono z uwagi na toczącą się przed Sądem Okręgowym w Toruniu postępowanie z odwołania ubezpieczonej od decyzji z dnia (...) r. Postanowieniem z dnia 12 października 2020 r. postępowanie zostało podjęte z uwagi na prawomocne zakończenie postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w Toruniu.

Sąd ustalił, co następuje:

W okresie od (...) r. do (...) r. ubezpieczona M. P. pozostawała w zatrudnieniu w Zakładzie (...) sp. z o.o. w K.. Pracowała na stanowisku kierownika brygady remontowo-budowlanej. 2-3 dni przed zakończeniem umowy o pracę dowiedziała się, że nie zostanie ona przedłużona, co wywołało u niej problemy zdrowotne w postaci zaburzeń adaptacyjnych (głównie zaburzenia snu i podwyższone ciśnienie). Kolejne zwolnienia lekarskie obejmowały okresy: od (...) do (...) r., od (...) do (...) r., od (...) do (...) r., od (...) do (...) r., od (...) do (...) r., od (...) do (...) r., od (...) do (...) r., od (...) do (...) r., od (...) do (...) r., od (...) do (...) r.

(dowody:

- przesłuchanie ubezpieczonej – k. 72 akt,
- dokumentacja lekarska – k. 57-65 akt,
- zwolnienia lekarskie – k. 25-34 akt IV U 317/19)

Od (...) r., a więc także w okresie zatrudnienia, ubezpieczona prowadziła działalność gospodarczą w zakresie architektury pod nazwą Projektowanie-Nadzór inż. M. P.. W ramach działalności wykonywała projekty adaptacji budynków mieszkalnych dla osób fizycznych (pod pozwolenie na budowę). Rocznie wykonywała kilka zleceń. W (...) r. ubezpieczona wykonała tylko jeden projekt, który zakończyła pewien czas przed ustaniem zatrudnienia. W czasie gdy doszło do ustania zatrudnienia, a także podczas choroby, nie wykonywała żadnego projektu. Z dniem (...) r. zawiesiła działalność gospodarczą.

(dowody:

- przesłuchanie ubezpieczonej – k. 72 akt,
- wpis do CEIDG – k. 116 akt IV U 317/19,
- wpis do CEIDG – k. 71 akt)

Decyzją z dnia 6 grudnia 2018 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres od (...) do (...) r. po ustaniu zatrudnienia. Odmowa była spowodowana posiadaniem przez ubezpieczoną innego tytułu do objęcia ubezpieczeniem chorobowym, tj. pozarolniczej działalności gospodarczej. Ubezpieczona nie złożyła odwołania od tej decyzji.

(dowody:

- decyzja z 06.12.2018 r. – k. 54 akt)

W dniu (...) r. wpłynęło do ZUS złożone przez ubezpieczoną zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych, w tym do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, począwszy od (...) r. Wcześniej, w dniu (...) r. ubezpieczona złożyła deklarację rozliczeniową z zadeklarowaną składką na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe. ZUS ustalił, że konto ubezpieczonej wykazuje zaległość.

Pismem z dnia (...) r. ubezpieczona wystąpiła do ZUS z wnioskiem o przywrócenie terminu do zapłaty składki na ubezpieczenie chorobowe za listopad (...) r. Wniosek ten został rozpoznany negatywnie.

Decyzją z dnia (...) r. organ rentowy stwierdził, że ubezpieczona nie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. Ubezpieczona złożyła odwołanie od wskazanej decyzji, które zostało prawomocnie oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 26 czerwca 2020 r., IV U 317/19.

(dowody:

- przesłuchanie ubezpieczonej – k. 72 akt,
- pismo z 21.01.2019 r. – w aktach ubezpieczeniowych,
- decyzja z 19.02.2019 r. - w aktach ubezpieczeniowych,
- wyrok z 26.06.2020 r. – k. 118 akt IV U 317/19)

W dniu 9 stycznia 2019 r. ubezpieczona złożyła wniosek o ustalenie prawa do zasiłku chorobowego za okres od (...) (...) r. do (...) r. po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego w dniu (...) r. Decyzją z dnia 16 stycznia 2019 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za wskazany okres z uwagi na to, że w okresie powstania niezdolności do pracy ubezpieczona nie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, gdyż zgłosiła się do niego dopiero (...) r. Ubezpieczona od decyzji z dnia 16 stycznia 2019 r. nie złożyła odwołania.

Decyzjami z dnia 1 i 7 lutego 2019 r., z dnia 1 i 20 marca 2019 r. i z dnia 15 kwietnia 2019 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres od (...) r. do (...) r. z uwagi na powstanie niezdolności do pracy w okresie, kiedy ubezpieczona nie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

(fakty bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

Przedstawiony stan faktyczny został ustalony na podstawie dokumentacji zalegającej w aktach sprawy, a także w aktach rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy w Toruniu sprawy IV U 317/19, oraz w oparciu o przesłuchanie ubezpieczonej M. P.. Sąd uznał zeznania ubezpieczonej za wiarygodne z uwagi na ich zgodność ze zgromadzoną dokumentacją, której prawdziwość również nie budziła wątpliwości.

Przed przystąpieniem do szczegółowych rozważań prawnych należy wyeksponować węzłowe elementy stanu faktycznego:

- ubezpieczona do dnia (...) r. podlegała ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zatrudnienia,
- jednocześnie ubezpieczona prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą polegającą na wykonywaniu projektów adaptacji budynków mieszkalnych dla osób fizycznych (pod pozwolenie na budowę),
- w okresie od (...) r. do (...) r. ubezpieczona była niezdolna do pracy z powodu zaburzeń adaptacyjnych,
- po ustaniu zatrudnienia ubezpieczona, ze względu na stan zdrowia, nie prowadziła działalności gospodarczej, co skłoniło ją do zawieszenia jej z dniem (...) r.,
- niezaskarżoną przez ubezpieczoną decyzją z dnia 6 grudnia 2018 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres od (...) do (...) r. po ustaniu zatrudnienia ze względu na posiadania przez ubezpieczoną innego tytułu do objęcia ubezpieczeniem chorobowym, tj. pozarolniczej działalności gospodarczej,

- w dniu (...) r. ubezpieczona zgłosiła zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych, w tym dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, za okres od (...) r.; w zakresie ubezpieczenia chorobowego organ rentowy ustalił, że w okresie od (...) do (...) r. ubezpieczona nie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, co potwierdził Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 26 czerwca 2020 r., IV U 317/19 (Sąd rozpoznający sprawę jest tym wyrokiem związany na zasadzie art. 365 k.p.c.),
- decyzją z dnia 16 stycznia 2019 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres od (...) (...) r. do (...) r., gdyż w okresie powstania niezdolności do pracy ubezpieczona nie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, choć we wniosku o ustalenie prawa do zasiłku chorobowego ubezpieczona wniosła o ustalenie prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego z dniem (...) r.,
- decyzjami z dnia 1 i 7 lutego 2019 r., z dnia 1 i 20 marca 2019 r. i z dnia 15 kwietnia 2019 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres od (...) r. do (...) r. z uwagi na powstanie niezdolności do pracy w okresie, kiedy ubezpieczona nie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu; we wnioskach ubezpieczona wskazała, że ubezpieczenie chorobowe ustało z dniem (...) r., ale nie precyzowała, czy wniosła o ustalenie prawa do zasiłku chorobowego w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, czy po jego ustaniu.

Analiza przedstawionych faktów wskazuje, że początkowo organ rentowy rozpoznawał wnioski ubezpieczonej o ustalenie prawa do zasiłku chorobowego jako dotyczące prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia z dniem (...) r., a następnie, nie bacząc zanadto na treść wniosków ubezpieczonej, jako wnioski o ustalenie prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu działalności gospodarczej, co zapewne było konsekwencją dokonanego przez ubezpieczoną w dniu 17 grudnia 2018 r. zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych. Pierwszej sytuacji dotyczyła decyzja z dnia 6 grudnia 2018 r., a drugiej kolejne decyzje ZUS, tj. decyzje z dnia 16 stycznia 2019 r., z dnia 1 i 7 lutego 2019 r., z dnia 1 i 20 marca 2019 r. i z dnia 15 kwietnia 2019 r. Przedmiotem osądu były wyłącznie decyzje z dnia 1 i 7 lutego 2019 r., z dnia 1 i 20 marca 2019 r. i z dnia 15 kwietnia 2019 r., albowiem od decyzji z dnia 6 grudnia 2018 r. i dnia 16 stycznia 2019 r. ubezpieczona nie wniosła odwołania. Mimo to, zachodziła konieczność zbadania historii ubezpieczeniowej ubezpieczonej już od dnia (...) r., co oczywiście nie mogło prowadzić do zmiany decyzji niezaskarżonych, a to z uwag na ich ostateczność. Ujęcie holistyczne było niezbędne, gdyż ustalenia odnoszące się do pierwszego okresu miały wpływ na rozstrzygnięcia dotyczące okresu drugiego.

Idąc tym tropem, w pierwszej kolejności wskazać należy, że organ rentowy podnosił, że po ustaniu zatrudnienia, tj. po dniu (...) r. ubezpieczona kontynuowała działalność gospodarczą w rozumieniu w rozumieniu art. 3 ustawa z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r., poz. 162 ze zm.), a więc posiadała tytuł ubezpieczenia chorobowego, o którym mowa w art. 11 ust. 2 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.; dalej jako ustawa systemowa). Taki stan rzeczy, według ZUS, eliminował prawo do zasiłku chorobowego za okres od 1 do 30 listopada 2018 r.

W myśl przepisu art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2020 r., poz. 870 ze zm.; dalej jako ustawa zasiłkowa) zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy powstałej w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak i z tytułu niezdolności do pracy powstałej po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy kontynuuje działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającą prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby.

Niewątpliwie, istotą i celem regulacji przyznającej prawo do zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia jest dostarczanie środków utrzymania ubezpieczonemu, któremu choroba przeszkodziła w znalezieniu nowego zatrudnienia. W sytuacji, w której zainteresowany ma inne źródło dochodu (np. emeryturę, rentę, zasiłek dla bezrobotnych, zasiłek przedemerytalny, działalność gospodarczą), zasiłek chorobowy z tytułu ubezpieczenia, które ustało, nie przysługuje (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 czerwca 2007 r., I BU 14/06, Lex nr 611388).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że podstawą do powstania obowiązku ubezpieczenia w oparciu o powyższy przepis jest faktyczne wykonywanie działalności pozarolniczej (art. 13 pkt 4 ustawy systemowej), w tym gospodarczej, co oznacza, że wykonywanie tejże działalności, to rzeczywista działalność zarobkowa wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 listopada 2005 r., I UK 80/05, OSNAPiUS 2006/19-20/309; z dnia 14 września 2007 r., III UK 35/07, LEX nr 483284; z dnia 18 lutego 2009 r., II UK 207/08, LEX nr 736738; z dnia 19 lutego 2009 r., II UK 215/08, LEX nr 736739; z dnia 19 lutego 2010 r., II UK 186/09, LEX nr 590235; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723; z dnia 18 listopada 2011 r., I UK 156/11, LEX nr 1102533). Sąd Najwyższy nie ma zatem wątpliwości, że prowadzenie działalności gospodarczej o tyle stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom, o ile faktycznie ubezpieczony działalność tę wykonuje, choć stopień natężenia jego aktywności może być różny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404).

W tym stanie rzeczy przyjęć należy, że zasiłek chorobowy po ustaniu określonego tytułu ubezpieczenia chorobowego nie przysługuje tylko za te okresy orzeczonej niezdolności do pracy, w których została podjęta lub jest faktycznie kontynuowana działalność zarobkowa stanowiąca kolejny lub nowy tytuł podlegania ubezpieczeniu chorobowemu, co nie dotyczy innych okresów zasiłkowych, w których taka działalność nie była wykonywana (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2018 r., III UZP 5/18, Legalis nr 1829341). Ten punkt widzenia potwierdza spostrzeżenie, iż art. 13 ustawy zasiłkowej nie stanowi, iż w razie ziszczenia się wskazanych tam okoliczności osoba zainteresowana zostaje pozbawiona prawa do zasiłku za „cały okres niezdolności do pracy”, względnie za „cały okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2018 r., III UZP 7/18, Legalis nr 1847279).

Z poczynionych ustaleń faktycznych wynikało, że ubezpieczona faktycznie nie prowadziła działalności gospodarczej po ustaniu zatrudnienia. Była wtedy chora z powodu zaburzeń adaptacyjnych. Nie wykonywała żadnych zleceń. Zresztą, jak wynikało z jej zeznań, w 2018 r. wykonała tylko jedno zlecenie, które zakończyła jakiś czas przed ustaniem zatrudnienia. W końcu zdecydowała się na zawieszenie z dniem 30 listopada 2018 r. działalności gospodarczej. Dokonane w dniu 17 grudnia 2018 r., a więc już po zawieszeniu działalności gospodarczej, zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych było zatem bezprzedmiotowe i sprzeczne z realiami. Jeszcze raz trzeba stwierdzić, że obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym wynika z ustawy, a nie z czynności prawnej. Oznacza to, że wniosek zainteresowanego o objęcie ubezpieczeniem rodzi stosunek prawny dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego tylko wtedy, gdy zainteresowany spełnia ustawowe warunki podlegania ubezpieczeniom społecznym, a więc gdy taka działalność jest przez niego faktycznie prowadzona (por. wyrok z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404 i powołane tam orzecznictwo).

Zresztą, jak pokazuje logika wydarzeń, działanie ubezpieczonej polegające na złożeniu zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, w tym ubezpieczenia chorobowego, było wywołane wyłącznie decyzją z dnia 6 grudnia 2018 r. odmawiającą jej prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia z uwagi na posiadania innego tytułu ubezpieczenia chorobowego. Nic zatem dziwnego, że ubezpieczona, kierując się treścią decyzji ZUS, zdecydowała się na dokonanie zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, choć faktycznie jej nie prowadziła. Organ rentowy w zasadzie sam do tego „zachęcał”, wskazując w decyzji z dnia 6 grudnia 2018 r. na występowanie innego tytułu ubezpieczenia chorobowego jako na przesłankę odmowy prawa do świadczenia.

Reasumując, Sąd przyjął, że ubezpieczona nie prowadziła faktycznie po dniu (...) r. działalności zarobkowej, a tym samym nie posiadała tytułu do objęcia ubezpieczeniem chorobowym. Brak było zatem podstaw do zastosowania art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej.

Dodatkowo wskazać należy, że poczynając od dnia (...)r. ubezpieczona zawiesiła działalność gospodarczą, co oznaczało, w świetle art. 36a ust. 2 ustawy systemowej, ustanie obowiązku ubezpieczeń społecznych od dnia, w którym rozpoczyna się zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej, do dnia poprzedzającego dzień wznowienia wykonywania działalności gospodarczej. Taki stan rzeczy w sposób oczywisty dekomponował dyspozycję art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej i to nawet przy akceptacji stanowiska organu rentowego dotyczącego prowadzenia przez ubezpieczoną działalności gospodarczej w okresie od (...) do (...) r. Wyjaśniono już, że przepis ten nie pozbawia

prawa do zasiłku chorobowego za cały okres niezdolności do pracy, a jedynie za te okresy, w których została podjęta lub jest faktycznie kontynuowana działalność zarobkowa stanowiąca kolejny lub nowy tytuł podlegania ubezpieczeniu chorobowemu. Jeżeli więc przyjąć za organem rentowym, iż ubezpieczona faktycznie prowadziła działalność gospodarczą do dnia (...) r., to od daty jej zawieszenia, czyli od dnia (...) r., z pewnością jej nie wykonywała. Odpadła zatem ewentualna przeszkoda prawna tamująca prawo do zasiłku chorobowego za okres od (...) (...) r. do (...) r.

Końcowo jeszcze wskazać należy, że prawomocność decyzji z dnia 6 grudnia 2018 r. i 16 stycznia 2019 r. nie stanowiła przeszkody do ustalenia prawa do zasiłku chorobowego za okresy niezdolności do pracy nieobjęte tymi decyzjami, tj. za okres od (...) do (...) r. Sąd jest wprawdzie związany prawomocną decyzją ZUS (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2008 r., I UK 173/07, OSNP 2009/5-6/78), co nie oznacza, że rozpoznając odwołanie od innej decyzji nie może zakwestionować podstawy faktycznej i prawnej decyzji prawomocnej i na podstawie tej kontestacji orzec w rozpoznawanej sprawie (podobna sytuacja wystąpiła w sprawie, na kanwie której wydany został przywołany już wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2018 r., III UZP 5/18, Legalis nr 1829341). Oczywiście jest, że nie może to prowadzić do przyznania świadczenia, do którego prawo zostało zanegowane w decyzji prawomocnej.

W tym stanie rzecz, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., a także przywołanych przepisów prawa materialnego, odwołania zasługiwały na uwzględnienie, co prowadziło do zmiany zaskarżonych decyzji poprzez przyznanie ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres wskazany w sentencji wyroku.